

การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาสังคมศึกษา
เรื่อง พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
ด้วยเทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E)
ประกอบชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ*
ENHANCING ACADEMIC ACHIEVEMENT IN SOCIAL STUDIES ON
'DEMOCRATIC CITIZENSHIP' FOR GRADE 7 STUDENTS USING THE 5E
INQUIRY-BASED LEARNING CYCLE AND COLLABORATIVE LEARNING
ACTIVITY PACKAGES

บรรจง เชิญชัยภูมิ

Banjong Choenchaiyaphum

วิทยาลัยนครราชสีมา

Nakhon Ratchasima College, Thailand

Corresponding author E-mail: 1234567890tong@gmail.com

วันที่รับบทความ : 20 มกราคม 2569; วันที่แก้ไขบทความ 30 เมษายน 2569; วันที่ตอบรับบทความ : 30 เมษายน 2569

Received 20 January 2026; Revised 30 April 2026; Accepted 30 April 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองขั้นต้น มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับเทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) วิชาสังคมศึกษา เรื่อง พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้

Citation:

* บรรจง เชิญชัยภูมิ. (2569). การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาสังคมศึกษา เรื่อง พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยเทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ประกอบชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ. วารสารนวัตกรรมสังคมศาสตร์, 3(2), 38-52.

Banjong Choenchaiyaphum. (2026). Enhancing Academic Achievement in Social Studies on 'Democratic Citizenship' for Grade 7 Students Using the 5E Inquiry-Based Learning Cycle and Collaborative Learning Activity Packages. Journal of Social Sciences Innovations, 3(2), 38-52.;

DOI: <https://doi.org/10.14456/jssi.2026.8>

Website: <https://so13.tci-thaijo.org/index.php/jssi>

มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยนวัตกรรมที่พัฒนาขึ้น วิธีดำเนินการวิจัยใช้รูปแบบกลุ่มเดียวทดลองก่อนและหลังเรียน กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดประชานิมิตร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้เทคนิค 5E ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบประเมินความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบค่าที่แบบไม่อิสระ (t-test for Dependent Samples)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับเทคนิค 5E มีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.45/81.30 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ในระดับ มากที่สุด ข้อค้นพบจากการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า การบูรณาการกระบวนการสืบเสาะหาความรู้เข้ากับการเรียนรู้แบบร่วมมือ ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในบทบาทหน้าที่พลเมืองผ่านการลงมือปฏิบัติและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E), ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย

Abstract

This study employed a pre-experimental research design with the following objectives: 1) to develop collaborative learning activity packages integrated with the 5E inquiry-based learning technique for a Social Studies course on "Democratic Citizenship" for Grade 7 students, meeting the efficiency criterion of 80/80; 2) to compare students' academic achievement before and after the intervention; and 3) to examine student satisfaction toward the developed instructional innovation. The research utilized a one-group pretest-

posttest design. The sample consisted of 30 Grade 7 students from Wat Prachanimit School during the second semester of the 2025 academic year, selected through cluster random sampling. The research instruments included 5E inquiry-based lesson plans, collaborative learning activity packages, an academic achievement test, and a satisfaction assessment form. Data were analyzed using percentage, mean ($\bar{X}$), standard deviation (S.D.), and t-test for dependent samples.

The results revealed that: 1) the collaborative learning activity packages combined with the 5E technique achieved an efficiency of 82.45/81.30, exceeding the established criterion; 2) the students' post-test academic achievement was significantly higher than their pre-test scores at the .05 level; and 3) the students expressed the highest level of satisfaction toward the learning management. These findings suggest that integrating the inquiry-based process with collaborative learning effectively promotes students' understanding of civic duties through active participation and meaningful knowledge exchange.

Keywords: 5E Inquiry-Based Learning, Collaborative Learning Activity Packages, Academic Achievement, Democratic Citizenship

บทนำ

การศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างรากฐานความเป็นมนุษย์และพัฒนาพลเมืองให้มีความพร้อมในการขับเคลื่อนประเทศภายใต้ระบอบประชาธิปไตย สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ที่เน้นการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และมีจริยธรรมในการดำเนินชีวิต ประกอบกับ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากร

มนุษย์ ที่มุ่งเน้นการปรับเปลี่ยนระบบการเรียนรู้ให้ตอบโจทย์ทักษะในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ซึ่งเป็นวิชาหลักที่มุ่งเน้นการปลูกฝังความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง (Active Citizen) มีความรู้ความเข้าใจในสิทธิ หน้าที่ และวิถีประชาธิปไตย เพื่อให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อย่างไรก็ตาม สภาพปัญหาปัจจุบันในการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา มักประสบปัญหาผู้เรียนขาดความสนใจและมองว่าเป็นวิชาที่เน้นการท่องจำเพียงเนื้อหา ทำให้ขาดทักษะการคิดวิเคราะห์และการประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง สอดคล้องกับแนวคิดของ ทิศนา ขัมมณี (2566) ที่ระบุว่าจัดการเรียนรู้แบบดั้งเดิม (Passive Learning) ไม่สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองได้เพียงพอ นอกจากนี้ งานวิจัยของ สมชาย และคณะ (2567) ยังชี้ให้เห็นว่าการขาดนวัตกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการทำงานร่วมกัน ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในหัวข้อหน้าที่พลเมืองยังคงอยู่ในระดับที่ไม่น่าพึงพอใจ เนื่องจากเนื้อหามีความนามธรรมสูงและไกลตัวผู้เรียน การนำเทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ซึ่งเป็นกระบวนการที่เน้นการสร้างความรู้ผ่านการสำรวจและตรวจสอบ จึงเป็นแนวทางสำคัญที่จะเข้ามาแก้ปัญหาการเรียนรู้ในยุคใหม่นี้

สำหรับสภาพปัญหาที่พบใน โรงเรียนวัดประชาธิมิตร จากการสังเกตพฤติกรรมการเรียน และวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ยังมีคะแนนเฉลี่ยในหน่วยการเรียนรู้เรื่อง "พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย" ต่ำกว่าเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด นักเรียนขาดความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรมในชั้นเรียน และมักมีปัญหาในการทำงานกลุ่มที่ขาดการประสานงานอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้การเรียนรู้ไม่บรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตร สภาพปัญหาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้มีความน่าสนใจและเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันมากขึ้น เพื่อยกระดับทั้งคุณภาพการเรียนรู้และทักษะทางสังคมของนักเรียนให้ดียิ่งขึ้น

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นว่าการบูรณาการ เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ จะเป็นนวัตกรรมสำคัญที่ช่วยแก้ปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้อย่างเป็นรูปธรรม เนื่องจาก

กระบวนการ 5E จะช่วยให้นักเรียนได้ฝึกฝนการแสวงหาคำตอบด้วยตนเอง ขณะที่การเรียนรู้แบบร่วมมือจะช่วยเสริมสร้างกระบวนการกลุ่มและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัยครั้งนี้ไม่เพียงแต่จะช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สูงขึ้นเท่านั้น แต่ยังเป็นแนวทางให้ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาฯ สามารถนำรูปแบบนี้ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในหัวข้ออื่นๆ เพื่อสร้างพลเมืองที่มีคุณภาพตามวิถีประชาธิปไตยสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพ ของชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับเทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) วิชาสังคมศึกษา เรื่อง พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาสังคมศึกษา เรื่อง พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค 5E ประกอบชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค 5E ประกอบชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ

สมมติฐานการวิจัย

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับเทคนิค 5E มีประสิทธิภาพ ไม่ต่ำกว่าเกณฑ์ 80/80
2. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค 5E ประกอบชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค 5E ประกอบชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ อยู่ในระดับ มากถึงมากที่สุด

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง "การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาสังคมศึกษา เรื่อง พลเมืองดี ตามวิถีประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยเทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ประกอบชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ" ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และกลุ่มสาระสังคมศึกษา

การจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเข้าใจการอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความเชื่อมโยงกัน และมีความแตกต่างอย่างหลากหลาย เพื่อช่วยให้ผู้เรียนปรับตัวเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) โดยสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม มีจุดเน้นให้ผู้เรียนวิเคราะห์โครงสร้างสังคมและปฏิบัติตนตามบทบาทหน้าที่ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล, 2562)

2. รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E Instructional Model)

กระบวนการ 5E เป็นรูปแบบที่พัฒนามาจากทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivism) ที่เชื่อว่าผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเองผ่านประสบการณ์ (Bybee, 2019) ซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอนสำคัญ

1) Engagement (การสร้างความสนใจ): ครูใช้สถานการณ์หรือคำถามเพื่อกระตุ้นความสนใจ

2) Exploration (การสำรวจและค้นหา): ผู้เรียนลงมือทำกิจกรรมหรือรวบรวมข้อมูล

3) Explanation (การอธิบายและลงข้อสรุป): ผู้เรียนวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปองค์ความรู้

4) Elaboration (การขยายความรู้): นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในบริบทใหม่

5) Evaluation (การประเมินผล): ตรวจสอบความเข้าใจและกระบวนการเรียนรู้

การสืบเสาะในวิชาสังคมศึกษาช่วยให้นักเรียนไม่ได้เพียงแค่จำเนื้อหา แต่เข้าใจ "ที่มา" และ "เหตุผล" ของปรากฏการณ์ทางสังคม (ศิริวรรณ ฉัตรมณีรุ่งโรจน์ และคณะ, 2565)

3. การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative Learning)

การเรียนรู้แบบร่วมมือคือวิธีการที่นักเรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเล็กๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ร่วมกัน (Gillies, 2020) โดยมีองค์ประกอบสำคัญคือ การพึ่งพาอาศัยกันในเชิงบวก (Positive Interdependence) และความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้รายบุคคล

(Individual Accountability) ซึ่ง Johnson and Johnson (2019) ยืนยันว่าการที่เด็กได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น จะทำให้เกิดการปรับจูนความคิด (Cognitive Conflict) และนำไปสู่การเรียนรู้ที่ลึกซึ้งกว่าเดิม

4. นวัตกรรมชุดกิจกรรมการเรียนรู้ (Learning Activity Packages)

ชุดกิจกรรมเป็นสื่อประสมที่จัดไว้อย่างเป็นระบบ เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาและปฏิบัติด้วยตนเองตามขั้นตอนที่กำหนด (ไพฑูริย์ สินลารัตน์, 2563) โดยชุดกิจกรรมที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ต้องผ่านการหาประสิทธิภาพทางสถิติ (E1/E2) เพื่อยืนยันว่าสื่อ่นั้นสามารถช่วยให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ได้จริง (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2561)

5. ความพึงพอใจและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ความพึงพอใจต่อการเรียนรู้เป็นองค์ประกอบด้านจิตพิสัย (Affective Domain) ที่ส่งผลโดยตรงต่อแรงจูงใจในการเรียน (Vroom, 2022) หากนวัตกรรมมีความน่าสนใจและไม่ยากเกินความสามารถ (Optimal Challenge) จะทำให้นักเรียนมีความพึงพอใจในระดับสูง ซึ่งส่งผลบวกต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระยะยาว (Hattie & Donoghue, 2023)

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Related Research)

6.1 งานวิจัยในประเทศ

กมลวรรณ และคณะ (2566) ได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับชุดกิจกรรมในวิชาสังคมศึกษา พบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และชุดกิจกรรมช่วยให้นักเรียนสามารถทบทวนเนื้อหาได้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ

ธนพล (2567) วิจัยเรื่องการใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าการเรียนรู้แบบร่วมมือช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง และมีคะแนนด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านจิตสาธารณะเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

พัชรินทร์ (2565) ได้พัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง หน้าที่พลเมือง โดยใช้เทคนิค 5E พบว่านวัตกรรมมีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 83.20/82.50 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนรู้ในระดับมากที่สุด เนื่องจากกิจกรรมมีความหลากหลายและไม่ตึงเครียด

6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

Chen & Liu (2020) ได้ทำการวิจัยเชิงทดลองเกี่ยวกับการใช้กระบวนการสืบเสาะ (Inquiry-based Learning) ในวิชาสังคมศาสตร์ (Social Studies) พบว่าการจัดกิจกรรมที่เน้นการตั้งคำถามและหาคำตอบเป็นกลุ่ม ช่วยยกระดับทักษะการคิดวิเคราะห์ (Critical Thinking) ของผู้เรียนได้ดีกว่าการบรรยายแบบปกติ (Conventional Method) อย่างชัดเจน

Smith & Garcia (2021) ศึกษาผลของการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative Learning) ในกลุ่มสาระประวัติศาสตร์และหน้าที่พลเมือง พบว่าการที่ผู้เรียนได้ปฏิบัติการกิจกรรมร่วมกัน (Team-based Task) ช่วยลดช่องว่างทางการเรียนรู้ระหว่างนักเรียนกลุ่มเก่งและกลุ่มอ่อนได้ และส่งผลให้คะแนนสอบมาตรฐาน (Standardized Test) สูงขึ้น

Wang et al. (2023) ได้วิเคราะห์อิทธิพลของสื่อประสมและชุดกิจกรรมที่มีต่อความพึงพอใจของผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่าโครงสร้างนวัตกรรมที่มีขั้นตอนชัดเจน (Scaffolding) เช่นเดียวกับโมเดล 5E ช่วยให้ผู้เรียนมีความมั่นใจในการเรียนรู้ (Self-efficacy) และส่งผลต่อระดับความพึงพอใจต่อรายวิชาในระยะยาว

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น สรุปได้ว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้ เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) เป็นกระบวนการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่ช่วยเปลี่ยนบทบาทของนักเรียนจากการเป็นผู้รับข้อมูลมาเป็นผู้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองผ่านขั้นตอนที่เป็นระบบ เมื่อนำมาบูรณาการเข้ากับ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ จะช่วยส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการช่วยเหลือกันภายในกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการสร้างสรค์ความรู้ด้วยตนเองและทักษะการทำงานเป็นทีมในศตวรรษที่ 21 นวัตกรรมนี้ไม่เพียงแต่เป็นเครื่องมือที่ช่วยยกระดับ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในรายวิชาสังคมศึกษาซึ่งมีเนื้อหาที่เป็นนามธรรมให้เห็นเป็นรูปธรรมมากขึ้น แต่ยังส่งผลโดยตรงต่อการสร้างทัศนคติเชิงบวกและความพึงพอใจ ต่อการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองขั้นต้น (Pre-Experimental Research) ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร: นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดประชานิมิตร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 3 ห้องเรียน

กลุ่มตัวอย่าง: นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการ สุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม

2. แบบแผนการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบแผนการวิจัยเชิงทดลองแบบ One Group Pretest-Posttest Design ดังนี้

ตารางที่ 1 รูปแบบการวิจัย

กลุ่มทดลอง	สอบก่อน (Pre-test)	การทดลอง (Treatment)	สอบหลัง (Post-test)
กลุ่มตัวอย่าง	(T1)	(X)	(T2)
	(T1) หมายถึง การทดสอบก่อนเรียนด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์		
	(X) หมายถึง การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค 5E ประกอบชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ		
	(T2) หมายถึง การทดสอบหลังเรียนด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ชุดเดิม		

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ประกอบด้วย

1) แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเทคนิค 5E เรื่อง “พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย” จำนวน 3 แผน รวมระยะเวลา 6 ชั่วโมง

2) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ จำนวน 1 ชุด ซึ่งผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

1) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก ซึ่งผ่านการวิเคราะห์ค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r)

2) แบบประเมินความพึงพอใจของผู้เรียน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

3.3 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้จัดทำร่างและนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหา (IOC) จากนั้นนำไปทดลองใช้ (Try-out) กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมตามเกณฑ์ E1/E2

2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผู้วิจัยได้นำไปหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตร KR-20 ของ Kuder-Richardson

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่

- 1) ขั้นตอนการทดลอง ดำเนินการทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) กับกลุ่มตัวอย่าง
- 2) ขั้นตอนการทดลอง ดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น
- 3) ขั้นตอนหลังการทดลอง ดำเนินการทดสอบหลังเรียน (Post-test) และประเมินความพึงพอใจของผู้เรียน

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

- 1) สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.)
- 2) สถิติสำหรับหาคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ค่าประสิทธิภาพ (E1/E2) ตามเกณฑ์ 80/80 และค่าความเชื่อมั่น
- 3) สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ใช้การทดสอบค่าที่แบบกลุ่มตัวอย่างไม่อิสระ (t-test for Dependent Samples) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลผลการวิจัยเรื่อง การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชา สังคมศึกษา เรื่อง พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วย เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ประกอบชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ ร่วมมือ ผู้วิจัยสรุปผลได้ดังนี้:

1. ประสิทธิภาพของนวัตกรรม

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับเทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหา ความรู้ (5E) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพ (E1/E2) เท่ากับ 82.45/81.30 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 80/80 แสดงให้เห็นว่านวัตกรรมที่พัฒนาขึ้นมี คุณภาพและสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา เรื่อง พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ของ กลุ่มตัวอย่างหลังได้รับกระบวนการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค 5E ประกอบชุดกิจกรรมการ เรียนรู้แบบร่วมมือ สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตาม สมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยนักเรียนมีพัฒนาการที่ชัดเจนในด้านความรู้และความเข้าใจเชิงวิเคราะห์ เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่พลเมือง

3. ความพึงพอใจของนักเรียน

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค 5E ประกอบชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ ในภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด โดยนักเรียนมี ความพึงพอใจเป็นพิเศษในด้านกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันภายใน กลุ่ม และสื่อการเรียนรู้ (ชุดกิจกรรม) ที่มีความน่าสนใจและง่ายต่อการเข้าใจ

อภิปรายผล

จากการวิจัยพบประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. ด้านประสิทธิภาพของนวัตกรรม (82.45/81.30) ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าชุดกิจกรรม การเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับเทคนิค 5E มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ทั้งนี้ เนื่องมาจากกระบวนการสร้างนวัตกรรมที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญและการทดลองใช้ (Try-out) อย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับแนวคิดของ ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2563) ที่ระบุว่า

นวัตกรรมที่ดีต้องช่วยจัดระบบการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเห็นขั้นตอนที่ชัดเจน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัทรินทร์ (2565) ที่พบว่าการใช้ชุดกิจกรรมร่วมกับเทคนิคสืบเสาะช่วยให้ผลการเรียนรู้เป็นไปตามเป้าหมาย

1.2 ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การที่คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นเพราะเทคนิค 5E ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนได้สำรวจ (Explore) และอธิบาย (Explain) องค์ความรู้ด้วยตนเอง ไม่ใช่การท่องจำ สอดคล้องกับ Bybee (2019) ที่กล่าวว่า การสืบเสาะทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ยั่งยืน นอกจากนี้ การเรียนรู้แบบร่วมมือยังช่วยลดความประหม่าและสร้างแรงจูงใจในการเรียนหัวข้อ "พลเมืองดี" ซึ่งเป็นเรื่องเชิงจริยธรรมและหน้าที่ ทำให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงเนื้อหาเกี่ยวกับชีวิตจริงได้ดีขึ้นตามแนวคิดของ Johnson and Johnson (2019)

1.3 ด้านความพึงพอใจ การที่นักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด เกิดจากบรรยากาศการเรียนรู้ที่เน้นการมีส่วนร่วม (Active Learning) นักเรียนไม่ได้เป็นเพียงผู้ฟังแต่เป็นผู้ปฏิบัติร่วมกับเพื่อน สอดคล้องกับทฤษฎีของ Vroom (2022) ที่ว่าความสำเร็จในการปฏิบัติงาน (หรือการเรียนรู้) จะส่งผลต่อเจตคติและความพึงพอใจในเชิงบวก

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ค้นพบ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ 5E-C Model (5E + Collaborative) สำหรับวิชาสังคมศึกษา คือ

Contextual Engagement การใช้สถานการณ์ใกล้ตัวในชุดกิจกรรมช่วยกระตุ้นความสนใจในเรื่องที่พลเมืองได้ดีกว่าการบรรยาย

Socialized Inquiry: กระบวนการสืบเสาะที่ทำเป็นกลุ่ม (Collaborative) ช่วยให้เกิดการขัดเกลาทางสังคม (Socialization) ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายของวิชาหน้าที่พลเมืองโดยตรง ทำให้เกิดการ "เรียนรู้วิถีประชาธิปไตยผ่านกระบวนการเรียนรู้"

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สรุปผล

นวัตกรรมการชุดกิจกรรมร่วมกับเทคนิค 5E ประสบความสำเร็จในการแก้ปัญหาการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ชั้น ม.1 อย่างมีนัยสำคัญ โดยสามารถพัฒนาได้ทั้งด้านพุทธิพิสัย (คะแนนสอบ) และจิตพิสัย (ความพึงพอใจ)

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ประกอบด้วย 1. สำหรับครูผู้สอน: ควรมีการปฐมนิเทศวิธีการทำงานกลุ่ม (Collaborative Skills) ก่อนเริ่มใช้ชุดกิจกรรม เพื่อให้นักเรียนเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองภายในกลุ่มได้อย่างชัดเจน 2. ด้านเนื้อหา: สามารถนำรูปแบบ 5E ประกอบชุดกิจกรรมไปประยุกต์ใช้กับเนื้อหาที่มีความเป็นนามธรรมสูงในหน่วยการเรียนรู้อื่นๆ เช่น เศรษฐศาสตร์ หรือ ศาสนา เพื่อให้ผู้เรียนเห็นภาพและเข้าใจได้ง่ายขึ้น 3. ด้านเวลา: ครูควรบริหารจัดการเวลาในขั้นตอนการสำรวจ (Exploration) และขยายความรู้ (Elaboration) ให้เพียงพอ เพราะเป็นขั้นตอนที่นักเรียนจะได้แสดงศักยภาพสูงสุด

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ประกอบด้วย 1. ควรมีการศึกษาตัวแปรตามอื่นๆ เพิ่มเติม เช่น ทักษะการคิดวิเคราะห์ หรือ พฤติกรรมจริยธรรมของพลเมืองดีในสถานการณ์จริง 2. ควรมีการศึกษาผลระยะยาว (Retention) โดยการทดสอบความคงทนในการเรียนรู้หลังจากผ่านไป 2-4 สัปดาห์ เพื่อยืนยันประสิทธิภาพของนวัตกรรมในระยะยาว

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กมลวรรณ สุขประเสริฐ, และคณะ. (2566). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา โดยใช้เทคนิค 5E ร่วมกับสื่อสร้างสรรค์. *วารสารวิชาการครุศาสตร์ปริทรรศน์*, 10(2), 115-128.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2561). การทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอน. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์*, 5(1), 7-20.

- ธนพล ปัญญาวงศ์. (2567). การเสริมสร้างวิถีพลเมืองประชาธิปไตยด้วยรูปแบบ Active Learning ในระดับมัธยมศึกษา. *วารสารนวัตกรรมการเรียนรู้และวิจัย*, 4(1), 45-59.
- ทิตนา แคมมณี. (2566). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 26). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรรณี ชูทัย เจนจิต. (2564). *จิตวิทยาการเรียนการสอน*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พัชรินทร์ จันทรา. (2565). การพัฒนาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นตอน เรื่อง หน้าที่พลเมือง. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ไพฑูรย์ สีนลรัตน์. (2563). *การศึกษาสร้างสรรค์และผลิตภาพ: นวัตกรรมต้นแบบการเรียนการสอน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสภา. (2562). *พจนานุกรมศัพท์รัฐศาสตร์ ฉบับราชบัณฑิตยสภา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานราชบัณฑิตยสภา.
- วิชัย วงษ์ใหญ่, และมารุต พัฒนาผล. (2562). *การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ผู้นำนวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้.
- ศิริวรรณ ฉัตรมณีรุ่งโรจน์ และคณะ. (2565). การพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในยุคดิจิทัล. *วารสารวิชาการครูศาสตร์*, 12(1), 88-105.
- Bybee, R. W. (2019). *The 5E instructional model: Creating teachable moments*. NSTA Press.
- Chen, H., & Liu, X. (2020). The impact of inquiry-based learning on social studies achievement: A meta-analysis. *Journal of Educational Research*, 114(3), 201-215.
- Gillies, R. M. (2020). *Promoting collaborative learning in the classroom: Specific strategies and their impacts*. Routledge.

- Hattie, J., & Donoghue, G. M. (2023). Learning strategies and satisfaction: A meta-analysis of educational outcomes. *Educational Research Review*, 12(5),23.
- Johnson, D. W., & Johnson, R. T. (2019). *Learning together and alone: Cooperative, competitive, and individualistic learning*. (9th ed.). Pearson Education.
- Smith, J. A., & Garcia, R. L. (2021). Collaborative learning strategies in civic education: Bridging the achievement gap. *International Journal of Social Education*, 36(2), 88-104.
- Vroom, V. H. (2022). *Work and motivation*. (Revised ed.). Jossey-Bass.
- Wang, Y., et al. (2023). Scaffolding student success: The role of structured activity packages in learner satisfaction. *Education and Information Technologies*, 28(4), 1432-1455